
DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–3

Nad zelenou louží
vosa bosa krouží
už snad od pátku.
Bříško, krk i záda
prohlíží si ráda
v tomto zrcátku.

Kroutí se a kroutí
v zelenavém proutí,
pyšně zvedá nos.
„Jak mi to dnes sluší!
Já jsem, na mou duši,
nejkrásnější z vos!“

Vysvětlivka: *maštal* – konírna, stáj pro koně

Venku před maštali
čtyři koně stáli,
bílé hříbátko.
Hříbě zasmálo se,
rozběhlo se v rose,
vypilo té vose zrcátko.

(K. Šiktanc, *Vosa parádnice*, upraveno)

1 bod

1 Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

- A) Zelená louže, nad níž létala vosa, se u maštale vytvořila už v pátek.
- B) Bílé hříbátko, které běželo v rose, se vose vysmívalo kvůli jejímu vzhledu.
- ☒ C) Naparující se vosa kroužila nad zelenou louží, která jí posloužila jako zrcátko.
- D) Čtyři koně a hříbátko vyšli ven z maštale, aby pozorovali pyšně se chovající vosu.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti C) dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny barevně.

1 bod

2 Které z následujících tvrzení o verši podtrženém ve výchozím textu je pravdivé?

- ☒ A) Tento šestislabičný verš se rýmuje s jiným šestislabičným veršem z téže sloky.
- B) Tento sedmislabičný verš se rýmuje s jedním šestislabičným veršem z téže sloky.
- C) Tento šestislabičný verš se nerýmuje s žádným šestislabičným veršem z téže sloky.
- D) Tento sedmislabičný verš se nerýmuje s žádným šestislabičným veršem z téže sloky.

Zdůvodnění

Podtržený verš je šestislabičný a rýmuje se se šestislabičným veršem *Hříbě zasmálo se*.

1 bod

3 Ve které z následujících možností je významový vztah mezi slovy nejpodobnější vztahu mezi slovy ZELENÝ – ZELENAVÝ, tučně vyznačenými ve výchozím textu?

(Správná je pouze možnost, v níž pořadí slov odpovídá pořadí *zelený* – *zelenavý*.)

- A) šedý – šedivý
- B) bílý – bělostný
- C) černý – začerněný
- ☒ D) modrý – namodralý

Zdůvodnění

Jak v zadané dvojici slov, tak v možnosti D) první slovo označuje konkrétní barvu a druhé slovo označuje odstín vyjadřující menší intenzitu této barvy (*zelenavý = poněkud zelený, s nádechem do zelena; namodralý = s nádechem do modra, modravý*).

max. 2 body

4 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je zapsána pravopisně správně (A), nebo ne (N).

	A	N
4.1 To staré rozvyklané zábradlí se musí co nejrychleji vyměnit.	☐	☒
4.2 Na půdě jsem našel několik malých papírových sáčků s penězi.	☒	☐
4.3 Náš dlouho plánovaný pobyt na chatě narušili nečekané okolnosti.	☐	☒
4.4 Opakované výzvy k vyzvednutí zásilky jsem si všiml až na poslední chvíli.	☒	☐

Zdůvodnění

- Přídavné jméno *rozvyklaný* není ani vyjmenované slovo, ani slovo příbuzné s některým z vyjmenovaných slov.
- Pokud je podmět rodu ženského v čísle množném (*okolnosti*), v koncovce přičestí činného musí být -y (*narušily*).

max. 3 body

5 Přiřadte k jednotlivým souvětím (5.1–5.3) odpovídající tvrzení (A–E).

(Žádná možnost z nabídky A–E nesmí být přiřazena víckrát než jednou.)

- 5.1 Vypravovala vnučce o svém životě a tradicích, které v dobách jejího mládí zdejší lidé důsledně dodržovali. _____
- 5.2 Jestli jsem jejich poněkud zmatený telefonát pochopil správně, tak ani tety, ani jejich děti na to dnešní setkání nepřijdou. _____
- 5.3 S příchodem prvních jarních dnů začal bratr pravidelně sledovat, zda si už v naší stodole a stáji udělaly svá hnízda vlaštovky. _____
- A) V každé větě souvětí je podmět vyjádřený.
- B) V každé větě souvětí je podmět nevyjádřený.
- C) V první větě souvětí je podmět vyjádřený, v druhé větě souvětí je podmět nevyjádřený.
- D) V první větě souvětí je podmět nevyjádřený, v druhé větě souvětí je podmět vyjádřený a je několikanásobný.
- E) V první větě souvětí je podmět nevyjádřený, v druhé větě souvětí je podmět vyjádřený a není několikanásobný.

Řešení a zdůvodnění

- 5.1 E)
V první větě souvětí je podmět nevyjádřený (*ona*), v druhé větě souvětí je podmět vyjádřený (*lidé*).

5.2 D)

V první větě souvětí je podmět nevyjádřený (*já*), v druhé větě souvětí je podmět několikanásobný: (ani) *tety*, (ani) *děti*.

5.3 A)

V první větě souvětí je podmět vyjádřený (*bratr*), v druhé větě souvětí je podmět vyjádřený (*vlaštovky*).

max. 2 body

6 Ke každé z následujících podúloh (6.1 a 6.2) napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň NENÍ vlastním jménem.

(Slova musí být zapsána pravopisně správně.)

6.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem TŘPYTIVÝ, skloňuje se podle vzoru ŽENA a neobsahuje předponu.

6.2 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem HRMÍT, skloňuje se podle vzoru STAVENÍ a obsahuje předponu.

Řešení

6.1 *třpytka*

6.2 např. *zahřmění*

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 7–12

TEXT 1

(1) Jednoho zářijového rána byly na dvoře všechny děti z Vratiče – tak se jmenoval náš dětský domov. Byl totiž úklidový den. Vytřepávali jsme polštáře, deky a prostěradla. Náhle přijel listonoš ze **vsí** a zdálky mával obálkou. Gerd, ředitelka Vratiče, si převzala dopis, a když ho dočetla, zašeptala: „Za dva týdny sem přijedou inspektoři: zkontrolují hygienické podmínky a přepočítají děti.“ Přelétla nás neklidným pohledem, jako by nás počítala. To ale nemusela. **Věděli jsme, že ve Vratiči je padesát jedna dětí, tedy přesně o jedno víc, než povoluje úřední nařízení.**

(2) Zrovna jsme se chystali odnést lůžkoviny dovnitř, když na PŘÍJEZDOVOU cestu vjelo rezivělé volvo. Zaparkovalo a dveře auta se otevřely. Nejdřív se vynořila obrovská noha porostlá černými chlupy, poté s hekáním vylezla celá řidička. Byla dva metry **VYSOKÁ** a břicho měla jako **sud**. Rozhostilo se hrobové ticho. Před námi totiž stála **Gorila**! Ostatní děti se rozběhly do domu, já jsem ale dočista zkameněla. Teprve když se mé a Goriliny oči střetly a ona se zasmála, přičemž **ODHALILA své ohromné tesáky**, jsem vystřelila pryč. Pádila jsem do pokoje. Bylo tu nebývale rušno.

(3) Aron na mě šibalsky mrknul: „Jonno, viděla jsi to obrovský břicho? **Je úplně jasný, proč sem přijela.** Adoptovat dítě je levnější než si kupovat maso v obchodě.“

„Ty jsi ale hloupej. Přestaň si vymýšlet,“ odsekla jsem mu.

Chvilku jsme se popichovali, když vtom do pokoje vstoupily Gorila a Gerd.

„Nástup!“ rozkázala šéfka Vratiče. Postavili jsme se do řady a Gorila si nás začala prohlížet. U mě se zastavila.

„To je Jonna – naprosto beznadějný případ,“ posteskla si Gerd.

Gorila ale nečekaně prohlásila: „**Já si tu holku vezmu.**“

Rozbušilo se mi srdce a bylo mi na zvracení. Gerd ještě vzala Gorilu do kanceláře **VYPLNIT nějaké údaje do formulářů o adopci a zanedlouho už volvo opouštělo Vratič.** Já jsem seděla na sedadle spolujezdce.

(F. Nilsson, Gorila a já, upraveno)

TEXT 2

Slovní tvar typu A: napíšeme-li v daném tvaru podstatného jména nad jednu souhlásku háček, získáme spisovný tvar slovesa (např. *vázu* → *vážu*).

Slovní tvar typu B: napíšeme-li v daném tvaru podstatného jména nad jednu souhlásku háček, získáme spisovný tvar jiného podstatného jména (např. *bankou* → *baňkou*).

max. 2 body

7 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

		A	N
7.1	Ze zrezivělého auta vystoupily dvě osoby – hekající řidička a Gorila.	☐	☒
7.2	Aron jako první zjistil, že Gorila pojídá místo masa z obchodu adoptované děti.	☐	☒
7.3	Když Jonna poprvé navázala oční kontakt s Gorilou, zděsila se natolik, že se chvíli nemohla ani pohnout.	☐	☒
7.4	Jakmile Jonna odjela s Gorilou, byl počet dětí nacházejících se ve Vratíči v souladu s úředním nařízením.	☒	☐

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

max. 2 body

8 Vypište z druhé části TEXTU 1 dva dvouslabičné tvary zájmen.

(Slovo *příčemž* neposuzujte, není správným řešením. Zájmena zapíšte ve stejném tvaru, v němž jsou užitá v TEXTU 1. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení

námi, ona

1 bod

9 Která z následujících možností vystihuje TEXT 1?

- ☒ A) Jde o prózu, v níž celkem čtyři postavy promlouvají v přímé řeči.
B) Jde o prózu, v níž celkem pět postav promlouvá v přímé řeči.
C) Jde o poezii, v níž celkem čtyři postavy promlouvají v přímé řeči.
D) Jde o poezii, v níž celkem pět postav promlouvá v přímé řeči.

Zdůvodnění

TEXT 1 není napsán ve verších ani nemá podobu dramatu, jde tedy o prózu (tj. neveršovaný text). V textu promlouvají v přímé řeči celkem čtyři postavy, a to:

- Gerd (ředitelka Vratíče, ve třetí části textu také označená jako šéfka Vratíče);
- Aron;
- Jonna (zároveň vypravěčka příběhu);
- Gorila.

10 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se NEVYSKYTUJE žádné slovo užitě v nespisovném tvaru?

(Posuzované úseky jsou v TEXTU 1 podtrženy.)

- A) je úplně jasný
- ☒ B) proč sem přijela
- C) ty jsi ale hloupej
- D) já si tu holku vezmu

Zdůvodnění

- Tvar *jasný* je v TEXTU 1 nespisovný: spisovně by bylo *je úplně jasné*.
- Tvar *hloupej* je vždy nespisovný: spisovně by bylo *ty jsi ale hloupý*.
- Tvar *vezmu* je vždy nespisovný: spisovně by bylo *já si tu holku vezmu*.

11 Ve které z následujících možností je uvedena dvojice slov, jež jsou v kontextu TEXTU 1 antonymy?

(První slovo z každé dvojice pochází z TEXTU 1 a je v něm zapsáno velkými písmeny.)

Příklady:

- *Má ostrou tužku.* → Slova *ostrý* a *tupý* jsou v tomto kontextu antonymy, tzn. slovo *tupý* by v této větě mělo opačný význam, než v ní má slovo *ostrý*.
- *Omáčka je moc ostrá.* → Slova *ostrý* a *tupý* nejsou v tomto kontextu antonymy.

- A) příjezdovou – nesjízdnou
- B) vysoká – nemalá
- ☒ C) odhalila – skryla
- D) vyplnit – vyprázdnit

Zdůvodnění

- Slovo *příjezdový* v TEXTU 1 specifikuje silnici, po níž se někam přijíždí; slovo *nesjízdny* má význam *pro jízdu nezpůsobilý, obtížný* → slova *příjezdovou* a *nesjízdnou* nejsou v daném kontextu antonymy.
- Slovo *vysoký* je v TEXTU 1 užito ve významu *mající určitý rozměr na výšku*; slovo *nemalý* má význam *nikoli malý, dost velký, značný* → slova *vysoká* a *nemalá* nejsou v daném kontextu antonymy.
- Slovo *odhalit* je v TEXTU 1 užito ve významu *odkrýt* → slova *odhalila* a *skryla* jsou v daném kontextu antonymy.
- Slovo *vyplnit* je v TEXTU 1 užito ve významu *doplnit podle předpisu, dopsat do tiskopisu*; slovo *vyprázdnit* má význam *učinit prázdným, zbavit obsahu* → slova *vyplnit* a *vyprázdnit* nejsou v daném kontextu antonymy.

12 Které z následujících tvrzení o slovních tvarech tučně vyznačených v TEXTU 1 je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

- A) Jak *vsí*, tak *sud* jsou slovní tvary typu A.
- B) Jak *vsí*, tak *sud* jsou slovní tvary typu B.
- C) *Vsí* je slovní tvar typu A, *sud* je slovní tvar typu B.
- ☒ D) *Vsí* je slovní tvar typu B, *sud* je slovní tvar typu A.

Zdůvodnění

- Pokud ve slovním tvaru *vsí* napíšeme nad souhlásku *s* háček, získáme spisovný tvar podstatného jména *veš* (vší).
- Pokud ve slovním tvaru *sud* napíšeme nad souhlásku *d* háček, získáme spisovný tvar slovesa *soudit* (*sud*).

1 bod

13 Která z následujících vět NENÍ zapsána pravopisně správně?

- A) Nový příbytek si vkusně ozdobila různými dekoracemi.
- B) S příliš objemnými zavazadly je na výstavu vstup zakázán.
- ☒ C) Svíčková s **hovězým** masem a brusinkami mi opravdu chutná.
- D) Díky kontaktním čočkám už nemusíš nosit ty brýle se silnými skly.

Zdůvodnění

Slovo *hovězí* je přídavné jméno měkké, které se skloňuje podle vzoru *jarní* (*s hovězím masem* jako *s jarním masem*).

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOZE 14

TEXT 1

1. Dlouho klamal veřejnost.	6. Strážný dovolil vězňům.	11. Růže už kvetou.
2. Pokrčil rameny.	7. Loď vplula do přístavu.	12. Naplánoval pro žáky.
3. Daroval své dceři.	8. Pomstil svého otce.	13. Prospí celý den.
4. Dům dlouho chátrá.	9. Osolil brambory.	14. Nakreslil kočku.
5. Brzy pocítil strach.	10. Šnek leze pomalu.	15. Naštval kamaráda.

TEXT 2

Většina sloves vyžaduje doplnění alespoň jedním ohebným slovem, které v dané větě není podmětem. Bez toho by totiž sdělení nebylo smysluplné. Například sloveso *potkat* vyžaduje doplnění ohebným slovem ve 4. pádě, sloveso *nabádat* vyžaduje doplnění dvěma ohebnými slovy (ve 3. a 4. pádě).

Věta typu A (např. *Včera potkal v kině. / Často nabádala.*) není smysluplná, a proto vyžaduje nějaké doplnění.

Věta typu B (např. *Včera ho potkal v kině. / Často nabádala děti k opatrnosti.*) je smysluplná, a proto doplnění dalším slovem nutně nevyžaduje.

max. 3 body

14 Najděte v TEXTU 1 tři věty typu A a napište jejich ČÍSLA. Čísla od sebe zřetelně oddělte čárkou.

(Úlohu řešte na základě informací uvedených v TEXTU 2. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného čísla, tak zapsání jakéhokoli čísla, které neodpovídá zadání.)

Řešení

3, 6, 12

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Milé zákyně, milí žáci,

připravili jsme pro vás dotazník, jehož prostřednictvím můžete anonymně sdělit svůj názor na to, co se vám v naší základní škole líbí a co ne. Vaše podněty jsou pro nás důležité. Naším přáním totiž je, ať se zde všichni cítíme co nejlépe.

Za vyplnění vám děkuje celý pedagogický sbor!

1 bod

15 Která z následujících možností nejlépe vystihuje výchozí text?

- A) Jde o dotazník zjišťující názory jak žáků jedné základní školy, tak jejich učitelů.
- B) Jde o dotazník zjišťující názory žáků jedné základní školy, nikoli však názory jejich učitelů.
- C) Jde o úvodní text k dotazníku zjišťujícímu názory jak žáků jedné základní školy, tak jejich učitelů.
- ☒ D) Jde o úvodní text k dotazníku zjišťujícímu názory žáků jedné základní školy, nikoli však názory jejich učitelů.

Zdůvodnění

- Dotazník obsahuje konkrétní, předem připravené a pečlivě formulované otázky. Ve výchozím textu se píše o dotazníku a vysvětluje se jeho zaměření, jde tedy o úvodní text k dotazníku.
- Výchozí text je adresován zákyním a žákům blíže neurčené základní školy, jejichž názory budou prostřednictvím dotazníku zjišťovány (*Milé zákyně, milí žáci, připravili jsme pro vás dotazník*). Učitelé (tj. pedagogický sbor) připravili jak úvodní text k dotazníku, tak i dotazník pro žáky.

max. 2 body

16 Napište smysluplnou spisovnou větu jednoduchou o pěti slovech, která bude obsahovat sloveso PRACOVAT užitě v 1. osobě čísla jednotného způsobu podmiňovacího.

(Vzniklá věta musí být gramaticky i pravopisně správná.)

Řešení

např. Pracovala bych klidně celý den. / S ním bych pracoval rád. / Bývala bych pracovala na zahradě.

17 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby na sebe navazovaly.

- A) Začala po Mlze házet vším, co jí přišlo pod ruku: kamením, kusy dřeva i kořeny, jež vyrvala ze země. Chtěla tím klisnu donutit, aby se uchýlila k pláži.
- B) Kvůli neustávajícímu dešti se totiž z rokle stalo jezero. V něm, přímo pod Almou, plavala klisna Mlha. Zoufale se snažila dostat z vody.
- C) Hlavní však bylo, že Mlha konečně zamířila správným směrem. Za okamžik už klisna byla v bezpečí. Pofrkávala a pozorovala tu divoženku, která ji zachránila.
- D) Zároveň křičela nejhorší slova ve všech jazycích, které ji otec s matkou naučili, a poskakovala. Těžko říct, co zapůsobilo nejvíc – zda kameny, křik, či křepčení.
- E) Alma stála nad Trnitou roklí. Tahle úzká průrva mezi dvěma skalními stěnami byla obvykle vystlaná trním. Dnes ale místo trní spatřila velikou vodní plochu.
- F) Kopyty narážela do skalních stěn a bylo slyšet její chrčivý dech. Náhle si Alma všimla, že část skalní stěny se vydrolila a vytvořila strmou pláž. Bylo to jediné místo, kudy Mlha mohla uniknout. Kdyby Alma uměla plavat, skočila by do vody a vyvedla ji odtud. Jenže neuměla. Zvolila tedy jiný způsob.

(T. de Fombelle, Alma, upraveno)

Řešení

první část: E; druhá část: B; třetí část: F; čtvrtá část: A; pátá část: D; šestá část: C

E) Alma stála nad Trnitou roklí. Tahle úzká průrva mezi dvěma skalními stěnami byla obvykle vystlaná trním. Dnes ale místo trní spatřila velikou vodní plochu. **B)** Kvůli neustávajícímu dešti se totiž z rokle stalo jezero. V něm, přímo pod Almou, plavala klisna Mlha. Zoufale se snažila dostat z vody. **F)** Kopyty narážela do skalních stěn a bylo slyšet její chrčivý dech. Náhle si Alma všimla, že část skalní stěny se vydrolila a vytvořila strmou pláž. Bylo to jediné místo, kudy Mlha mohla uniknout. Kdyby Alma uměla plavat, skočila by do vody a vyvedla ji odtud. Jenže neuměla. Zvolila tedy jiný způsob. **A)** Začala po Mlze házet vším, co jí přišlo pod ruku: kamením, kusy dřeva i kořeny, jež vyrvala ze země. Chtěla tím klisnu donutit, aby se uchýlila k pláži. **D)** Zároveň křičela nejhorší slova ve všech jazycích, které ji otec s matkou naučili, a poskakovala. Těžko říct, co zapůsobilo nejvíc – zda kameny, křik, či křepčení. **C)** Hlavní však bylo, že Mlha konečně zamířila správným směrem. Za okamžik už klisna byla v bezpečí. Pofrkávala a pozorovala tu divoženku, která ji zachránila.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 18

Barbora a Kateřina se už několik měsíců s nadšením věnují společné zálibě. Ve volných chvílích hledají pomocí navigace schránky s malým překvapením, které se nazývají kešky a jsou většinou **umístěné** v zajímavých lokalitách. Vyskytují se například v **sousedství** významných pamětihodností, na břehu **mnělkých** potoků i na lesních mýtinách. Kešky obsahují notýsek, do něhož nálezce zapíše své jméno. Bývá zvykem dát dovnitř nějaké předměty na výměnu.

Nedávno se dívky rozhodly, že jednu takovou kešku také vyrobí. Nejprve musely vyřešit, jaká maličkost bude v jejich krabičce na svého objevitele čekat. Vzpomněly si, jak při jedné ze svých výprav našly zvířecí figurky. Bez dlouhého přemýšlení proto vybraly miniaturu medvídka **mívala**. Daleko obtížnější ovšem bylo zvolit úkryt, který běžní turisté minou bez povšimnutí. Nakonec svou kešku schovaly do dutého pařezu v blízkosti řeky a dutinu zamaskovaly kůrou.

max. 4 body

18 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou v něm zapsána s pravopisnou chybou, a napište je PRAVOPISNĚ SPRÁVNĚ.

(Slova zapíšte bezchybně, a to ve stejném tvaru, v němž jsou užitá v textu. Podtržená slova jsou zapsána správně. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Zdůvodnění

- Přídavné jméno *umístěný* je odvozeno příponou -ý od přičestí trpného *umístěn* (tvar slovesa *umístit*).
- Podstatné jméno *sousedství* se skloňuje podle vzoru *stavení* (*vyskytují se v sousedství jako vyskytují se ve stavení*).
- Přídavné jméno *mělký* je slovo, které je z hlediska současné češtiny neodvozené, a proto se v něm píše *mě*. U tohoto typu slov je nutné si jejich zápis pamatovat.
- Podstatné jméno *mýval* je příbuzné s vyjmenovaným slovem *mýt*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 19–23

(1) Nad mořem se shromáždí hejno ptáků. Vzápětí se všichni řítí dolů a s hlasitým šplouchnutím rozrazí hladinu. Za chvíli se vynoří, v zobáku ale žádnou rybu nenesou. Francouzští rybáři, kteří byli svědky podobné scény, kdysi tomuto ptákovi dali jméno *Fou de Bassan* (blázen z Bassanu). Usoudili totiž, že je extrémně nešikovný, protože se z lovu vždy vrací s prázdnou. Opak je ale pravdou – terej bílý (tak zní jeho pravé jméno) je zdatný lovec, jenž potravu polyká pod vodou.

Terej bílý je největší mořský pták Evropy. Dospělý jedinec má dlouhá křídla (jejich rozpětí může být i 190 cm) a jeho hmotnost se většinou pohybuje mezi 2,8 a 3,2 kg. *****

(2) Je-li pro **tereje bílého** něco příznačné, pak je to jeho způsob obstarávání **potrav**y, jemuž se říká **střemhlavé potápění**. Při lovu mu pomáhá ostrý zrak. Jakmile ve vodě spatří kořist, vrhne se klidně i z výšky 30 metrů dolů a hladinu **moře** protne neuvěřitelnou rychlostí. Prudký náraz jeho těla na hladinu způsobí, že menší ryby v **okolí** jsou omráčeny, či dokonce usmrceny. Možná vás **zajímá**, jak takový kaskadérský kousek může terej vůbec přežít. Snadno – díky pevnému zobáku a tvrdé lebce. Vy ale **podobné věci** nezkoušejte. Člověk by totiž skok do vody z třicetimetřové výšky patrně nepřežil.

(3) Terejové bílí jsou velmi společenští: hnízdí v početných koloniích na skalních útesech. Na začátku minulého století panovala obava, že tito ptáci pravděpodobně skončí na seznamu ohrožených živočišných druhů. V roce 1913 totiž na světě žilo jen 100 000 jedinců, a to v méně než dvaceti koloniích. O necelých 60 let později už ale celková populace terejů bílých vzrostla (dokonce dvojnásobně) a tento trend zatím trvá. V současné době se největší kolonie terejů bílých nachází na kanadském ostrově Bonaventura: v roce 2021 zde sídlilo více než 60 000 párů.

(www.national-geographic.cz; www.stoplusjednicka.cz, upraveno)

max. 2 body

19 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
19.1 Minimální hmotnost dospělého tereje bílého činí 2,8 kilogramu.	☐	☒
19.2 V roce 1973 bylo na světě dvakrát více kolonií terejů bílých než v roce 1913.	☐	☒
19.3 Je pravděpodobné, že člověk by následkem skoku do vody z výšky 30 metrů zemřel.	☒	☐
19.4 Přezdívkou <i>Fou de Bassan</i> získal terej bílý po nešikovném francouzském rybáři, jehož lov byl vždy neúspěšný.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

20 Na vynechané místo (*****) ve výchozím textu patří smysluplný a gramaticky správný větný celek. Který z následujících větných celků na toto místo patří?

- ☒ A) Přestože je excelentní letec, skvěle využívající vzdušných proudů, zdržuje se spíše u pobřeží.
- ☐ B) Tento excelentní letec, jehož skvělé využívání vzdušných proudů, se zdržuje spíše u pobřeží.
- ☐ C) Přestože je excelentní letec, skvěle využívající vzdušných proudů, zdržuje se spíše u pobřeží.
- ☐ D) Tento excelentní letec, s jehož skvělým využíváním vzdušných proudů, se zdržuje spíše u pobřeží.

Zdůvodnění

Pouze možnost A) obsahuje smysluplný a gramaticky správný větný celek: tvar *využívající* je v daném souvětí užit správně (tímto přídavným jménem je rozvíjeno podstatné jméno užitě v 1. pádě čísla jednotného, tzn. *využívající letec*), obě věty na sebe správně navazují.

V možnostech B) a D) je použito vztažné zájmeno signalizující větu, která by měla obsahovat sloveso v určitém tvaru, to zde ale chybí (správně by tedy věta měla znít např. takto: *jehož využívání vzdušných proudů je skvělé; jenž skvěle využívá vzdušných proudů; s jehož skvělým využíváním vzdušných proudů se vědci seznámili už dávno*). Možnost C) obsahuje tvar *využívajících*, který je v daném souvětí užit chybně.

1 bod

21 Klíčová slova jsou slova nebo slovní spojení vystihující obsah sdělení. Ve které z následujících možností jsou uvedena čtyři klíčová slova vystihující obsah sdělení druhé části výchozího textu?

(Posuzovaná slova a slovní spojení jsou ve výchozím textu vyznačena tučně.)

- A) terej bílý, moře, okolí, podobné věci
- B) terej bílý, potrava, zajímat, podobné věci
- C) terej bílý, střemhlavé potápění, okolí, zajímat
- ☒ D) terej bílý, potrava, střemhlavé potápění, moře

Zdůvodnění

Klíčová slova vystihují nejdůležitější informace v textu. Tématem výchozího textu je *terej bílý*; druhá část textu přibližuje, jak tento mořský pták loví v *moři*, tzn. popisuje se jeho specifický způsob obstarávání *potravy* (tj. *střemhlavé potápění*).

Slova *okolí* a *zajímat* či slovní spojení *podobné věci* jsou obecné povahy, nevztahují se výhradně k terejovi bílému a nevystihují obsah sdělení posuzované části textu.

max. 2 body

22 Rozhodněte o každém z následujících úseků výchozího textu, zda se v něm vyskytuje podstatné jméno užitě ve 4. pádě (A), nebo ne (N).

(Posuzované úseky jsou ve výchozím textu podtrženy.)

	A	N
22.1 jakmile ve vodě spatří kořist	☒	☐
22.2 kteří byli svědky podobné scény	☐	☒
22.3 dospělý jedinec má dlouhá křídla	☒	☐
22.4 v zobáku ale žádnou rybu nenesou	☒	☐

Zdůvodnění

22.1 *vodě* – 6. pád; *kořist* – 4. pád

22.2 *svědky* – 7. pád; *scény* – 2. pád

22.3 *jedinec* – 1. pád; *křídla* – 4. pád

22.4 *zobáku* – 6. pád; *rybu* – 4. pád

23 Vypište ze třetí části výchozího textu tři slovesa, z nichž každé obsahuje předponu.

(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení a zdůvodnění

- Sloveso *skončí* obsahuje předponu *s-*.
- Sloveso *vzrostla* obsahuje předponu *vz-*.
- Sloveso *nachází se* obsahuje předponu *na-*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 24

Věta č. 1: Kvůli těm tvým výmyslům je teď z Petra pěkný strašpytel.

Věta č. 2: Cesty se vinuly měkkým mechem mezi vysokými stromy.

1 bod

24 Které z následujících tvrzení o větách z výchozího textu je pravdivé?

- ☒ A) Obě tyto věty jsou zapsány pravopisně správně.
- ☐ B) Každá z těchto vět obsahuje pravopisnou chybu.
- ☐ C) Věta č. 1 je zapsána pravopisně správně, věta č. 2 obsahuje pravopisnou chybu.
- ☐ D) Věta č. 1 obsahuje pravopisnou chybu, věta č. 2 je zapsána pravopisně správně.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

Když se ponoříme do čtení příběhů, zpravidla nás příliš nezajímá, co náš hrdina snídá nebo svačí. Některé pochutiny z imaginárních světů však **naši** pozornost přitahují.

Fanoušci **proslulá** díla *Pán prstenů* si jistě hned vzpomenou na elfí chléb zvaný **lembas** – tenké, světle hnědé oplatky z mouky. **Než se elfové vydali na výpravu, balili tento pokrm do listů bájného stromu, aby vydržel co nejdéle čerstvý.** Malý kousek lembasu zasytil i největšího jedlíka a dodal mu sílu na další dlouhé putování. Tajemství receptu na výrobu těchto výživných a zároveň chutných oplatek elfové přísně střežili.

V knize *Karlík a továrna na čokoládu* se setkáme s **mnoha** neobvyklými laskominami. **Třeba věčné zavřihubky jsou bonbony, které se nikdy nezmenší, když je cumláte, a zhruba jednou týdně mění nejen příchut', ale i barvu.**

Zapomenout nelze ani na Bertíkovy fazolky ze série o Harrym Potterovi. Vystihuje je slogan „riziko s každým soustem“: v sáčku se totiž skrývají ***** lahodné kousky, tak i ty vysloveně **odpuzující**. Některé chutnají třeba ***** ušní maz či zkažené vejce. Bertíkovy fazolky se dostaly i do obchodů v reálném světě. Malý balíček těchto cukrovinek pořídíte do 100 Kč. Počítejte ale s tím, že při mlsání můžete narazit i na příchut' žízaly nebo mýdla.

(Nový prostor č. 617, upraveno)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

		A	N
25.1	Kromě lembasu elfové vyráběli také výživné, dobře chutnající oplatky, jejichž recept velmi tajili.	☐	☒
25.2	Lembas se musel ihned po upečení zabalit do listů bájného stromu, protože jinak by se rychle zkazil.	☐	☒

- 25.3 Bonbony zvané věčné zavříhubky přibližně po sedmi dnech změni příchutě a po dalších sedmi dnech změni i barvu. ☐ ☒
- 25.4 Každý balíček Bertíkových fazolek, který lze koupit za méně než 100 korun, obsahuje alespoň jednu cukrovinku s příchutí žízály. ☐ ☒

Zdůvodnění

Nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

26 Lze na některé ze dvou vynechaných míst (***) ve výchozím textu doplnit slovo JAKO tak, aby příslušný větný celek byl smysluplný a gramaticky správný?**

- A) Slovo *jako* lze doplnit na každé z těchto míst.
B) Slovo *jako* nelze doplnit na žádné z těchto míst.
C) Slovo *jako* lze doplnit pouze na první vynechané místo.
☒ D) Slovo *jako* lze doplnit pouze na druhé vynechané místo.

Zdůvodnění

Pouze na druhé vynechané místo ve výchozím textu lze doplnit slovo *jako*: toto slovo v dané větě připojuje slova, jimiž se přirovnává (*Některé chutnají třeba jako ušní maz či zkažené vejce.*). Na první vynechané místo v textu patří slovo *jak*, které je součástí dvojitého spojovacího výrazu *jak – tak* (*v sáčku se totiž skrývají jak lahodné kousky, tak i ty vysloveně odpuzující*).

1 bod

27 Které z následujících slov se ve výchozím textu vyskytuje v chybně užitém tvaru?

(Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu vyznačena tučně. Příklad: Podtržené slovo ve větě *Otevřeno máme do čtyř hodin* je v chybně užitém tvaru.)

- A) naši
☒ B) proslulá
C) mnoha
D) odpuzující

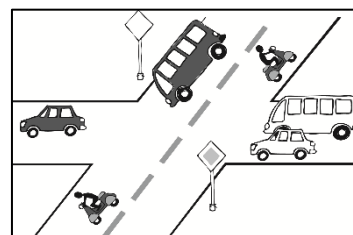
Zdůvodnění

Tvar přídavného jména *proslulý* se musí shodovat s tvarem rozvíjeného podstatného jména *dílo*, které je ve výchozím textu užito v 2. pádě čísla jednotného (*fanoušci proslulého díla*).

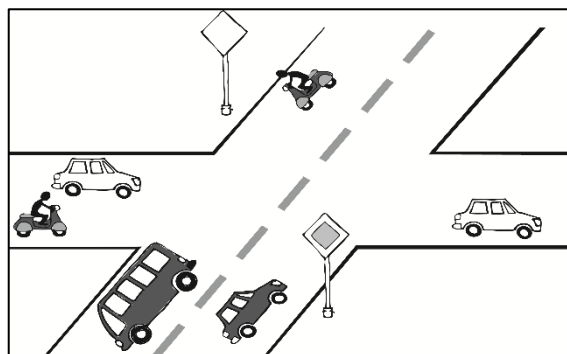
28 Přiřadte k jednotlivým obrázkům (28.1–28.4) odpovídající popis (A–F).

(Žádná možnost z nabídky A–F nesmí být přiřazena víckrát než jednou.)

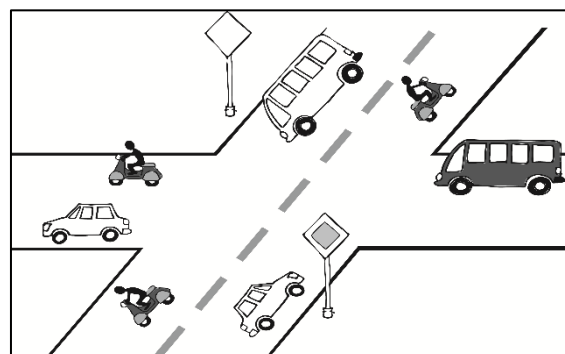
Vysvětlivky s příkladem: Na malém obrázku vpravo je křižovatka s jednou hlavní silnicí (je označena dopravními značkami a je na ní přerušovaná čára) a s jednou vedlejší silnicí (není nijak označena). Na hlavní silnici jsou celkem tři vozidla: dvě tmavá jednostopá (motorky) a jedno tmavé dvoustopé (autobus). Na vedlejší silnici jsou celkem tři vozidla, všechna jsou dvoustopá (tmavé auto, bílé auto a bílý autobus). Motorky na posuzovaných obrázcích jsou vždy tmavé.

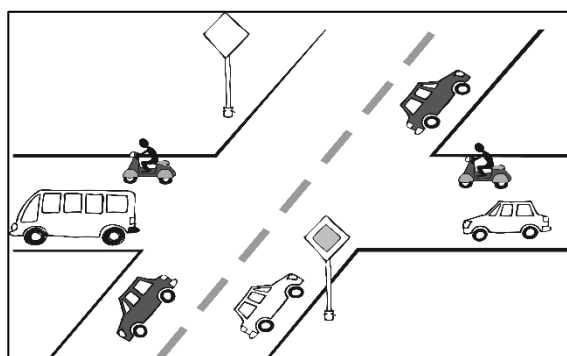
28.1

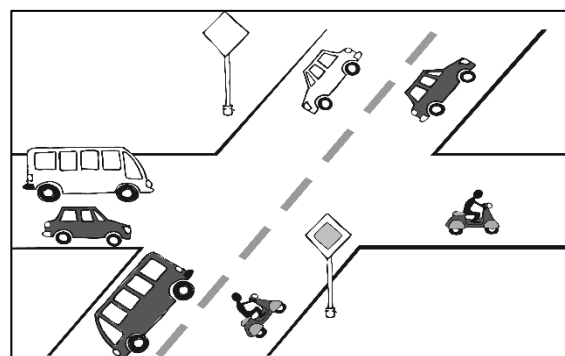
28.2

28.3

28.4

- A) Na vedlejší silnici je více dvoustopých vozidel než jednostopých. Na hlavní silnici je alespoň jedno bílé vozidlo. Na obrázku je lichý počet autobusů.
- B) Více než polovinu všech dvoustopých vozidel na obrázku tvoří auta. Na hlavní silnici je lichý počet tmavých vozidel. Na vedlejší silnici je jeden autobus.
- C) Celkový počet vozidel na obrázku je lichý. Ze všech bílých vozidel na obrázku je pouze jedno na vedlejší silnici. Na hlavní silnici jsou celkem dvě dvoustopá vozidla.
- D) Na vedlejší silnici je lichý počet vozidel. Počet jednostopých vozidel na hlavní silnici je shodný s počtem jednostopých vozidel na vedlejší silnici. Na obrázku jsou celkem dvě bílá auta.
- E) Na obrázku je sudý počet tmavých vozidel. Počet dvoustopých vozidel na hlavní silnici je shodný s počtem dvoustopých vozidel na vedlejší silnici. Na hlavní silnici je více aut než autobusů.
- F) Na obrázku je sudý počet jednostopých vozidel. Na hlavní silnici je více aut než na vedlejší silnici. Počet tmavých vozidel na vedlejší silnici je shodný s počtem tmavých vozidel na hlavní silnici.

Řešení

28.1 – D); 28.2 – C); 28.3 – F); 28.4 – B)